

A KERESÉS

ELŐADÁSOK A ZEN TÍZ BIKÁJÁRÓL

Első fejezet: A bika keresése; A lábnyomok felfedezése

A bika sohasem veszett el, mert a bika te vagy. A bika az energiád, az életed. A dinamizmusod alapja a bika. A bika sohasem veszett el.

A bika keresése

E világ mezején

Szüntelen hajtogatom a magas fuszálakat félre, hogy megleljem a bikát.

Névtelen folyókat követve,

Távoli hegyek egymásba vesző ösvényein eltévedve tévelyegve,

Az energiáim fogytán, az életerom kiapadt, és nem lelem a bikát.

Csak a sáskák ciripelnek az éjszakában az erdőn át.

A bika sohasem veszett el. Miért kellene hát keresni?

Csak mert igaz természetemtől különváltam, azért nem sikerül megtalálnom.

Érzékeim zurzavarában még az ő nyomait is elveszítem.

Otthonomtól távol sok keresztutat látok, de hogy melyik az igazi, nem tudom.

Mohóság és félelem, jó és rossz zavarnak össze.

A lábnyomok felfedezése

A folyó mentén a fák alatt

Lábnyomokra találok!

Még az illatos fű alatt is látom nyomait.

A távoli hegyek mélyén is meglelem őket.

Többé senki el nem rejtheti,

mint ahogy orromat sem, mikor az égre tekintek.

Megértve a tanítást látom a bika nyomait.

És értem, hogy amint sok különböző szerszám egy fémből készül,

úgy születnek a létformák miriádjai az önvaló anyagából.

De ha nem teszek különbséget, akkor hogyan látom meg mi igaz, mi hamis?

Bár a kaput még nem léptem át, de megleltem az ösvényt.

Különleges utazás veszi ma kezdetét. A zen tíz bikája egyedi az emberi tudatosság történetében. Az igazságot már sokféleképpen próbálták kifejezni, és mindig úgy találták, hogy bármit teszünk is, az igazság kifejezhetetlen marad. Akárhogyan próbálsz kifejezni, mindig kifolyik a kezeid közül, mindig megragadhatatlan, leírhatatlan marad. Amint kimondod, azonnal csalódást érzel, mert a lényeg kimaradt, és csak a lényegtelen került bele. A zen tíz bikája egyetlen nekirugaszkodással próbálta meg kifejezni a kifejezhetetlent. De

eloszor néhány dolog e tíz bika keletkezéséről.

Eredetileg csak nyolc kép volt, nem tíz, és nem buddhisták, hanem taoisták készítették őket. Senki sem tudja, hogy hogyan keletkeztek, ki festette az első bikákat, de a XII. században egy Kakuan nevezetű kínai zen (csan) mester újralfestette őket. És nem csak hogy újralfestette, de még ki is egészítette két képpel, és így lett a nyolcból tíz. A taoista változat a nyolcadik képpel, az ürességgel, a semmiséggel végződött. De Kakuan hozzátett két új képet, ami a zen lényegi hozzájárulása a vallásos tudatosság fejlődéséhez.

Amint valaki belső utazásra indul, elhagyja a világot; lemond mindenről, ami útjában akadályozhatná, lemond minden lényegtelenről, hogy a lényegest tudja keresni, és hogy a lényegre rá is tudjon találni. Megpróbál minél könnyebbé válni, hogy az út könnyebb legyen – mert ez az út a legnagyobb magasságokba vezet, ami csak létezik, fel az emberi lehetőségek csúcsára. Ha elhagyja valaki a világot, akkor lemond a világról. És nem csak a világról, hanem az elméről is, mert az elme az oka az egész világnak. A vágyak és javak világa csupán a külső része. A belső részt az akaratos, kéjsóvár, féltékeny, versengo, gondolatokkal teli elme alkotja. O a mag.

Az ember lemond a külsőről, lemond a belsőről; kiüresedik. Errol szól a meditáció. Teljesen kiüresedsz. De ez a vége? A taoista képek a semmivel végződtek. Kakuan szerint nem ez a vége, mert utána az ember visszatér a világba, visszatér a piacra, s a kör így válik teljessé. Természetesen teljesen megújulva érkezik vissza, mert a régi mindörökké eltűnt. Megújulva, feltámadva, újjászületve tér vissza. Olyan, mintha soha el se ment volna, mintha teljesen frissen, érintetlenül érkezne vissza. De mikor újból visszatér a világba, ismét a világban él, azonban mégis túl azon. Ismét közönségesse válik; fát vág, vizet hord a kútról, sétál, ül, alszik, egészen hétköznapivá válik újra, de mélyen bent az üresség érintetlen marad. A világban él, de az most már nincs jelen az elméjében; a világ nincs jelen többé benne. Érintetlenül él tovább, mint egy lóbuszvirág.

A taoizmus nyolc bikája jó, de nem elég; szép, de valami hiányzik belőle. Az üresség tökéletes, de van még valami, amit el kell érni. Hadd ismétljem meg még egyszer: az üresség tökéletes, de még mindig van valami, amit el kell érni. Az üresség tökéletes, de negatív értelemben. Lemondtál – ez egy negatív irányultságú cselekedet; és még nem szeretted! Hiányzik a pozitív oldal. A boldogtalanság, a nyomorúság megszűnt, de a csended még nem beteljesülés, nem egy túláradozó folyam – benső lényed még nem vált üdvvel teli táncá. Ezen a ponton Kakuan meghaladja a taoizmust és a buddhizmust, mert mind a kettő az ürességgel végződött, mintha az út teljes lenne ezzel. Elérted az Everestet, hűvösen, összeszedetten, elcsöndesedve. Mi értelme most visszatérni a piacra? De ha a meditációd még mindig nem vált együttérzéssé, akkor a meditációd még mindig valahol az egódat rejti, még mindig magad felé irányul.

Ha nem sírsz, ha a szemeid nem telnek meg könnyel másokért, ha nem indulsz el vissza a világba, hogy segíts az embereknek, akik a sötétben botladoznak, akkor a meditációd még mindig nem vallásos. Neked segített ugyan, és lehet, hogy nagyon- nagyon jól érzed magad, de ha mindez nem válik együttérzéssé, ha nem árad szét minden irányban, akkor a fa megrekedt: nem hozott virágokat. Zöld, egészséges, ránézésre tökéletesen szép, de egy fa virágok nélkül nem válhat teljessé. A virágok nélküli fa gyönyörűnek tűnhet, de még mindig van valami, aminek meg kell történnie. A fának ki kell virágoznia, útjára kell bocsátania illatát, hogy a szelek a létezés legtávolabbi sarkába is elvihessék azt.

Kakuan visszahozza a keresőt a világba, aki természetesen teljesen megváltozott, s így a világ sem lehet már ugyanaz. Visszatér a piacra, de megmarad a meditáció állapotában – most már a piacra sem zavarhatja meg. Ha a piacra meg tud zavarni, akkor a meditációt csak magadra eröltetted – csupán elhallgattattad magad, önfegyelmet eröltetted magadra. A meditációd még mindig nem spontán, nem természetes áramlás. Nem egyszerre megtörtént veled, hanem kikényszerítetted. Ezért félsz visszatérni a piacra.

Sok szannyászint találsz a Himálajában, akik megrekedtek a nyolcadik bikánál: üresek, csendesek. Semmi baj nincs velük, ezt elmondhatod róluk, ám azt nem mondhatod, hogy kivirágoztak, hogy illatukat a szelek szárnyaira bocsátották. Fényük még mindig csak saját maguk számára ragyog, amiben van valami csúnyaság. Lehet, hogy nem látod ezt azonnal, de ha behatóbban megnézed őket, akkor észreveszed bennük az önzést. Kezdetben jó önzőnek lenni, különben soha nem fejlődnél; de a végén, a meditáció beteljesedésével, a meditáció crescendójával az egónak el kell tennie, az önzésnek el kell tennie. Eggyé kell hogy válj a mindenséggel.

És ez még nem minden! Kakuan azt mondja, hogy a kereso egy üveg borral tér vissza. Ennek roppant nagy jelentősége van! Az istenitol megrészegülten tér vissza. Nemcsak hogy elcsendesült, de közben táncol, énekel, kreatívvá válik. Nem menekül el és bújjik el egy barlangban, hiszen olyan szabad már, hogy nincs értelme bárhová is elbújnia. Mostanra a szabadság tulajdonságává, a világ pedig egy új kalanddá vált számára. A kör beteljesedett: a világból a világba, a piactérről elindulva a piactérre érkezett vissza. Természetesen teljesen másképpen, mert most már nincs elméje, és így a piactér éppoly szép számára, mint a csendes Himálaja. Nincs több különbség. Az emberek szomjasak, s o segít nekik, mutatja az utat. Buddha azt mondta, ha valaki sziddhává válik, vagyis beérkezik, akkor két lehetősége van. Vagy megmarad boldogan a megérkezetségében, nem mozdul ki belole, s akkor olyanná válik, mint egy tó: egy friss, hűvös, csendes, fodrozódás nélküli tó, ami egy bizonyos módon statikus. Nem áramlik, nem egy folyam. Buddha két szót használt. Ha tóvá válsz, akkor arhatnak hív. Az arhat az, aki elérte a tökéletességet, de egyáltalán nem törodik másokkal. A másik szó, amit használt: a bodhiszattva. Ha a meditációd együttérzésben virágzik ki, akkor bodhiszattva lett beloled, akkor segítesz másoknak is, és megosztod az eksztázisodat mindenkivel.

Kakuan az ember kereséséről tíz képet festett. Mert az ember: keresés. Nemcsak kereso, hanem o maga a keresés. A keresés az értelemre ébredés pillanatától megkezdodik. Ha megkérdezed a tudósokat, akkor azt fogják mondani, hogy amikor egy férfi és egy no szeretkeznek, a férfi sejtek millióit bocsátja ki magából, melyek aztán elkezdnek valamerre úszni a petesejt irányába; nem tudják, hogy merre, de sietnek. A keresés elkezdődött. Nagyon kicsi sejtek, de már keresnek – keresik a petesejtet. Egyikük eléri, a többiek elvesznek az úton. Egyikük eléri a petesejtet, és egy új világba születik bele. Ettől a pillanattól kezdve a keresés, a kutatás kezdetét vette, és a halálig folytatódik.

Szókratész haldoklott. A tanítványai sírni, pityeregni kezdtek. Ez természetes, ám o azt mondta: „Hagyjátok abba! Ne zavarjátok! Engedjétek a halálban elmélyednem. Ne vonjátok el a figyelmemet! Sírni később is sírhattok, hamarosan úgysis eltávozom. Most engedjétek megtudnom, hogy mi az a halál. Egész életemben erre a pillanatra vártam, hogy a halál mélységeibe pillanthassak!”

Szókratészt megmérgezték. Ott feküdt az ágyán, figyelve, kutatva, hogy mi a halál. „Zsibbadnak a lábaim. De még mindig az vagyok, aki voltam. A lábaim elhagytak.” Azután azt mondta: „A lábaim elhagytak, de én még mindig ugyanaz vagyok. Nem érzem, hogy most kevesebb lennék. Most is teljes vagyok.” Majd így szólt: „Zsibbad a hasam, zsibbadnak a kezeim...” És mindeközben nagyon izgatott és eksztatikus volt. Azt mondta: „Még mindig azt mondom nektek, hogy ugyanaz vagyok. Semmivel sem vagyok kevesebb.” És akkor mosolyogni kezdett, s így szólt: „Ez azt jelenti, hogy elobb vagy utóbb a szívemet is el fogja érni a halál, de engem nem tud.” Majd: „A kezeim már elhagytak, s a szívem is eltunoben van, és ezek lesznek az utolsó szavaim, mert a nyelvem is kezd zsibbadni. De azt mondom, és ne feledjétek, hogy ezek az utolsó szavaim: Még mindig ugyanaz vagyok, ugyanolyan teljes.”

A halálban való elmélyedés is keresés. Az értelemre ébredéstől a legvégsőkig az ember nem

más, mint az igazság utáni kutatás. És ha nem kutatod az igazságot, akkor nem vagy ember. Akkor eltévedtél. Akkor legfeljebb a külső emberi, de belül nem egy emberi lény vagy. Az emberi mivoltod csak a külsőben van jelen, nem a szívedben. Ne hagyd magad megtéveszteni a külső által. Az, hogy a tükörbe nézel és embert látsz, nem bizonyít semmit. Ha a keresésed nem éri el azt az intenzitást, amikor az összes energiád ebben összpontosul s te magad válsz a kereséssé, akkor nem is vagy ember.

Ez a különbség állatok és ember között. Az állat csak él, de nem keres. Egyszerűen csak él, és nem keres. Egyetlen állat sem tette még fel a kérdést: Mi az igazság? Mi az élet? Mi az élet értelme? Miért vagyunk mi itt? Honnan jövünk? Mi lesz a sorsunk? Egyetlen fa, egyetlen madár, egyetlen állat, még a nagy Föld sem tette fel ezeket a kérdéseket. A mérhetetlenül tágas ég sem érdeklődött ezek után...

Ez az ember fénye. Önmagában az ember nagyon kicsi, de mégis nagyobb, mint az ég, mert valami egyedülálló van benne: a keresés. Még a tágas ég sem olyan tágas, mint az ember, mert az égnek határai vannak, de az ember keresésének nincsenek határai. Mert ez egy örökké tartó zarándoklat kezdet és vég nélkül.

A tíz bika e keresés képi megjelenítése – annak a keresésnek, amit én embernek nevezek. Kakuan megfestette a képeket, de nem volt velük megelégedve. Gyönyörű képek lettek, de nem volt velük megelégedve. Az igazság olyan, hogy bármit teszel, elégedetlen maradsz, mert az igazság kifejezhetetlen. Aztán megírta a verseket. Először a tíz képet festette meg, majd elégedetlenség érezvén magát megírta a tíz rövid verset, hogy kiegészítse a képeket. Ami hiányzott a képekből, azt megpróbálta versekben kifejezni. De ismét kudarcot vallott. Ezért írt még tíz kommentárt prózában. Én tudom, hogy ezután is elégedetlen volt, de mást már nem lehetett tenni. Az igazság határtalan, a kifejezés pedig korlátolt, de o minden tole telhető megpróbált. Ilyennel sem előtte sem utána nem próbálkozott senki.

A festészet a tudatalatti nyelve, a képi megjelenítés nyelve, a gyerekek nyelve. A gyerekek képekben gondolkodnak, ezért a gyerekkönyvekbe sok színes képet kell tennünk. Nagyon kevés szöveg és nagy képek – mert ez az egyetlen módja annak, hogy a gyerekeket meggyőzzük, hogy érdemes megtanulni olvasni. A primitív elme képekben gondolkodik. Ezért gondolják úgy, hogy az olyan nyelvek lehetnek a legrégebbiek – mint például a kínai – melyek az íráshoz képeket használnak. Az olyan nyelveknek, mint a kínai, a japán, a koreai nincs ábécéjük. Képek ezreivel fejezik ki magukat. Ezért nagyon nehéz megtanulni kínaiul; az ábécé könnyűvé teszi a dolgokat. De minden dologra egy kép...! Hány dolog van a világon? A képek sohasem lehetnek pontosak. Csak utalhatnak valamire. Például ha kínaiul leírod a háborút, a harcot, a konfliktust, akkor egy piktogramot használsz: apró tető alatt két no áll – ez a harc. Egy tető és két no! Ez egy férjet, két feleséget, vagyis harcot jelent. De ez csak jelzés értéku, csak utal valamire.

A gyerekek képekben, álmokban gondolkodnak. Ha ki akarnak valamit gondolni, akkor először vizualizálniuk kell azt. Minden primitív ember így tesz. Ez a tudatalatti nyelve. Még most is ezt teszed, bármennyire világosan is tudod magad kifejezni a saját nyelveden, bármennyire is kiváló vagy a racionális érvelésben, éjszaka még mindig képekben álmodsz. Minél primitívebb vagy, annál színesebbek az álmaid; minél civilizáltabb vagy, a képek annál színtelenebbek, és lassacskán fekete-fehérek lesznek.

A civilizáció nyelve fekete-fehér. A primitív emberek nyelve szivárványszínű. A fekete-fehér nem igazi nyelv, de mi hajlunk arra, hogy... mindenki, aki az arisztotelészi logikán nevelkedett, hajlamos feketén-fehéren, jóban és rosszban, éjjelben és nappalban, nyárban és télben, Istenben és Ördögben gondolkodni. Feketén és fehéren! Köztes állapot nincs. De ki van Isten és az Ördög között? Senki? Az lehetetlen. Nézz meg egy szivárványt: hét szín. Ibolya az egyik, vörös a másik szélén, és közöttük fokról fokra a színek széles skálája. Az egész élet színes. Színekben, ne pedig fekete-fehérben gondolkozz. Ez az egyik

legnagyobb katasztrófa, ami az emberiséggel történt. A betegség neve 'arisztotelitisz' – Arisztotelésztol származik. Azt mondod: ez az ember jó. Mit értesz ez alatt? Azután azt mondod: az az ember rossz. És ez alatt mit értesz? Azt mondod: az az ember szent, ez pedig bunős. Hogy érted ezt? Láttál már bunős embert, akiből teljesen eltunt a szent? És láttál már szentet, akiből teljesen hiányzik a bunős? A különbség csak fokozatok kérdése – valójában az ember nem csak fekete vagy csak fehér.

A fekete-fehér gondolkodás skizofrénné teszi az emberiséget. Azt mondod: o a barátom, o pedig az ellenségem. De az ellenségből holnap barát lehet, és a barátból ellenség. Ezért a különbség csupán viszonylagos, nem abszolút.

Gondolkozz színesben, ne feketén és fehérén.

A vizualizáció a gyermekek, az összes primitív ember és a tudatalatti nyelve. A tudatalatti is képekben gondolkodik.

Kakuan eloször a tudatalatti nyelvén próbálkozott, mert ez a legmélyebb: megfestette a tíz bikát. De elégedetlen volt. Majd írt tíz verset. A költészet középut a tudatalatti és a tudatos között: híd, sejtelmes táj, ahol a dolgok nincsenek teljesen sötétben, de még világosban sem. Valahol középen áll. Ezért ahol a próza nem jár sikerrel, ott a költészet jelezhet valamit. A próza a felszínen marad; a költészet mélyebbre hatol. A költészet kevésbé közvetlen, de árnyaltabb, gazdagabb.

Kakuan azonban még mindig elégedetlen volt, ezért írt tíz kommentárt prózában is.

Eloször a tudatalatti nyelvén, a szobrászok, a festok, az álmodozók nyelvén írt; majd írt a költok nyelvén, a tudatalatti és a tudatos közötti híd, vagyis minden művészet nyelvén. Majd írt a logika, az érvelés, Arisztotelész, a tudatos rész nyelvén. Ezért mondom, hogy ez a kísérlet egyedülálló; senki sem próbálkozott ilyennel. Buddha prózában beszélt. Míra a költészet nyelvén énekelt. Ismeretlen szobrászok és festok sok mindent alkottak: Adzsantát, Ellorát, a Tádzs Máhált... De egyetlen ember sem kísérte meg mindhármát együtt.

Kakuan ritka és biztosan kiváló mester volt. Festményei kitunoek, versei kitunoek, kommentárjai kitunoek. Ritkán esik meg, hogy valaki ilyen kimagaslóan tehetséges legyen minden irányban, a tudatosság minden dimenziójában.

És most lássuk Kakuan verseit:

A bika keresése

E világ mezején

Szüntelen hajtogatom a magas fuszalakat félre, hogy megleljem a bikát.

A bika az energia, az életero, a dinamizmus szimbóluma. A bika magát az életet jelenti. A bika a belso erodet, a benned lappangó lehetoséget jelenti. Ne feledd, hogy a bika egy szimbólum.

Itt vagy, élsz, de nem tudod, hogy mi az élet. Van energiád, de nem tudod, hogy honnan jön, és milyen cél felé tart. Te vagy az energia, de nem vagy tudatában, hogy mi is az valójában. Tudatlanul élsz. Nem tetted fel az alapveto kérdést: Ki vagyok én? És ha ezt nem tudod, akkor hogyan élhetsz? Így minden hiábavaló, hiszen nem tetted fel az alapveto kérdést, és nem találtad meg rá választ. Ha magadat sem ismered, akkor bármit tehetsz, az hiábavaló lesz. Ismerni önmagad – ez a legalapvetobb dolog. De mi mindig megfeledekezünk a legalapvetobbrol, és a jelentéktelen dolgok miatt aggódunk.

Hallottam egy anekdotát:

Egy fiatal no az esküvojét szervezve meglátogatta a hotelt, ahol a fogadást tervezték tartani.

Elmélyülten szemlélte a termet, mutogatta, hogy a puncsos tál hová kerüljön, a koszorúslányok hová álljanak, majd így szólt a hotel menedzseréhez:

– A fogadáson itt fog állni az anyukám, mellette én, és itt a jobbomon fog állni a... hogy-is-hívják.

Elfelejtette a férje nevét! Az életben állandóan ez történik: a haszontalan dolgokat intézed, és közben a lényegrol teljesen megfeledkezel.

Mi a neved? A név, amit sajátodként használ, csak egy kapott név – pusztán gyakorlati szempontból van jelentősége. Bármilyen másik név éppúgy megtenné. Például Rámnak hívnak, de akár hívhatnának Harinak is, nincs különbség. Mi az igazi neved? Mi az eredeti arcod? Ki vagy? Nagy házakat építesz, nagy kocsikat vásárolsz, eléred ezt is, azt is, megteszed ezt is azt is, és amikor meghalsz, kövér bankszámlát hagysz magad után – ám ezek mind lényegtelenek, ha sosem indulsz el megkeresni, hogy ki vagy te.

A bika az energiádat jelenti, azt az ismeretlen és különös energiát, ami te vagy, azt a mérhetetlen energiát, amelyből megszületted, és amely tovább növekszik benned, mint egy fa. Ezt az energiát jelképezi a bika.

E világ mezején

Szüntelen hajtogatom a magas fuszálakat félre, hogy megleljem a bikát.

Mik azok a magas fuszálak? Jelképek. A költészet jelképekben beszél. A festészet festi, a költészet beszél a jelképeket. A vágyakat jelentik azok a magas fuszálak, amelyek között a bika elveszett. Annyi a vágy, amelyek ide-oda rángatnak... oly sok a vágy és a kívánság! Állandó huzakodás: az egyik vágy délre, a másik északra ráncigál.

Az egész élet rohanás ilyen vagy olyan vágyak után. Végül semmit sem érsz el; csupán beteljesületlen álmaid lesznek, beteljesületlen álmok halmaza. Tekints vissza – mit értél el? Rohantál és rohantál – de végül hová érteztél meg? Ezek azok a magas fuszálak.

Vonz a pénz, vonz a hatalom, s anélkül, hogy megkérdeznéd: „Miért kellene ezek után rohannom?”, egyfolytában futsz utánuk. Mivel az egész társadalom rohan, minden gyerek örökli ezt a betegséget. Mindenki rohan, és a gyerekek utánzással tanulnak. Az apa rohan, az anya rohan, a fivér rohan, a nemzet rohan, mindenki rohan a presztízis, a hatalom, a pénz, a világi dolgok után. És a gyereket is az élet eme forgatagába kényszerítjük öntudatlanul. Mielőtt a gyerek elkezdene gondolkodni, már ő is rohan.

Az iskolákban versengést tanítanak, semmi mást. Az iskolákban felkészítjük a gyerekeket az élet nagyobb versengéseire. Az iskolákban tulajdonképpen semmi más nem folyik, mint eropróba: hogyan kell harcolnod, hogyan kell magad keresztülverekedned, hogyan kell a többieket leköröznöd, hogyan juthatsz a csúcsra. De az alapvető kérdést senki sem teszi fel: Mi értelme van ennek? Miért kellene valakinek a csúcs után sóvárognia? Mit fogsz tenni, ha egyszer elérted azt a csúcsot? Ha az ország elnöke leszel, akkor mi leszel? Hogyan fog ez meglelégedéssel eltölteni?

Olyan ez, mintha a szomszéd embert egy olyan úton indítanák el, amely egyre több pénzhez vezet. indul, komolyan küzd, sok pénzt halmoz fel, de végül kiderül, hogy a pénznek semmi köze a szomszédjához. És akkor persze csalódott lesz. Azt mondja: 'a pénz nem képes mindenre, de most már túl késő...'

Találd meg azt, hogy mire van szükséged belül, és azután dolgozz érte, dolgozz érte szorgalmasan, dolgozz érte intelligensen. De eloször találd meg, hogy mire van belül szükséged. És a belső szükségletedet csak akkor ismered fel, ha megismered önmagad, ha megtudod, hogy ki vagy.

Ha meg tudod érteni az energiáid minőségét, akkor tudni fogod, hogy mi az, ami meglelégedéssel tölt el. Máskülönben, ha nem ismered magadat, csak rohangálni fogsz ide-

oda. És ez egy eszeveszett rohanás. Inkább állj meg az út mellett és meditálj egy kicsit, gondold át újra, hogy mit is csinálsz és hogy miért is csinálod. Ne rohanj olyan lázasan, mert a rohanás csak még gyorsabb rohanásra ösztönöz. A rohanás lassan képtelenné tesz arra, hogy megállj. Állandóan azt fogod érezni, hogy csinálnod kell valamit; a cselekvés szokásoddá fog válni. Nélküle halottnak érzed majd magad.

Ismerek olyan embereket, akik mára már épp elég pénzt kerestek; mostanra már igazán visszavonulhatnának. Egész életükben azt mondták maguknak: majd ha ennyi meg ennyi pénzt megkerestem, akkor visszavonulok. De nem tudnak visszavonulni.

Ismerek egy férfit, akinél sokszor laktam az elmúlt húsz évben. Amikor Kalkuttába látogattam, mindig nála kaptam szállást, és ő mindig azt mondogatta: „Most már hamarosan nyugdíjba fogok vonulni, most már van elég pénzem. Csak még néhány dolgot el kell intéznom, mert nem jó a dolgokat befejezetlenül hagyni... és azután majd visszavonulok.”

A legutóbbi alkalommal, amikor meglátogattam, megkérdeztem:

– Mikor? A halálod után vonulsz majd vissza? Állandóan azt mondd, hogy le kell zárnod az ügyleteidet, de állandóan újakra fogsz, és így sosem tudod befejezni őket.

– Nem, már ki is tuztem az időpontot – felelte. – Tíz év múlva visszavonulok.

Akkor hatvan volt – most halott. Keményen dolgozott, ám úgy élt, mint egy koldus, és közben azt remélte, hogy egy napon majd élvezni fogja munkája gyümölcsét. De mire elegendő pénz lett, a „még többet, még többet...” megszállottja lett.

Egy alapvető dolgot meg kell érteni: az ilyenfajta értékek sosem fognak elégedetté tenni, mert nem ezek az alapvető szükségleteid. Valami más kell. De ezt a valami mást magadban kell keresned; senki más nem tudja neked az irányt megmutatni. A rendeltetésedet saját magadban hordozod. Benned van a tervrajz. Mielőtt bármelyik irányba is rohanni kezdenél, a legalapvetőbb dolog: behunyni a szemed, ráhangolódni a bensőre, az energiádra, és hallgatózni – és bármit mond, az a jó neked. Akkor elégedett leszel. Szépen lassan egyre közelebb kerülsz a virágzásod napjához.

De az emberek félnek önmaguk lenni. Félnak önmaguk lenni, mert ha önmagad próbálsz lenni, akkor egyedül maradsz. Mindenki egyedi, és egyedül van. Ha önmagad próbálsz lenni, akkor egyedülléte fogsz érezni. Ezért az emberek inkább másokat, a tömeget követik; eggyé válnak a tömeggel. Ott nem érzik olyan egyedül magukat; mások körülveszik őket, és olyan jó sokan vannak...

Ha meditálsz, akkor egyedül leszel. Ha a pénz után kajtatsz, akkor sosem leszel egyedül – az egész világ veled rohan. Ha Istent keresed, akkor egyedül leszel; de ha a politikát, a hatalmat keresed, akkor az egész világ ott lesz veled, soha nem leszel egyedül.

Az emberek félnek egyedül lenni. De soha nem is ismerhetik meg magukat, ha félnek az egyedülléttől – így soha nem kutathatnak a bika után sem.

Valter Kaufmann alkotott egy új szót egy bizonyos félelemre, amely mindig is létezett, de addig nem volt rá megfelelő szó. Döntésfóbiának nevezte el. Az emberek félnek bármiről maguk dönteni: ez a döntésfóbia. Hagyják, hogy inkább mások döntsenek helyettük, mert így nem az övék a felelőség.

Véletlenül hindu vagy keresztény családba születél; hagyta, hogy a szüleid döntsék el a vallásodat. De hogyan tudnák a szüleid eldönteni a te vallásodat? Kik ok, hogy eldöntsék a te vallásodat, és hogyan lehetne ezt születés alapján eldönteni? A születésnek semmi köze sincs a valláshoz. Hogyan dönthetné ezt el a születésed?! Az ő szüleik meghatározták az ő vallásukat, ok pedig a tiédet és így tovább, és te majd a saját gyerekeid vallásáról fogsz dönteni.

Az egészséget csak kölcsönkaptad, mélyen belül pedig félsz, hogy saját döntést hozzál. Félsz,

mert ha magad döntesz, akkor ki tudja, talán tévedni fogsz. Jobb hagyni másokat dönteni; ok biztos jobban tudják, ok tapasztaltabbak. Hadd döntsön a hagyomány, hadd döntsön a társadalom, hadd döntsének a politikusok, hadd döntsének a papok. Egy bizonyos: mások kell, hogy döntsének helyetted, hogy te megszabadulhass a felelősségtől. Ezért az emberek inkább másokat követnek, és senki nem veszi figyelembe a saját egyéniségét.

A döntést két módon lehet kikerülni: vagy hagyod, hogy más döntsön helyetted, vagy pedig csak sodródsz, és sosem hozol semmilyen döntést. Mindkettő ugyanaz, mert mindkettő lényege a döntés felelősségének elkerülése. Az új generációk a második alternatívát választották: sodródni. A korábbi generációk pedig az elsőt: ok hagyták, hogy mások döntsének helyettük. Lehet, hogy nem engedted meg az apádnak, hogy döntsön rólad, de ez még nem jelenti azt, hogy te döntesz – pusztán sodródsz. Azt csinálod, ami éppen jön... egy sodródó fadarab lesz belőled.

Mindkét esetben lehetetlenné válik a keresés. A keresés eltökéltséget, elhatározást jelent. A keresés kockázatvállalást jelent.

Ne felejtse el tehát ezt a szót: döntéshéberia. Ne félj, vetkőzd le a félelmedet. Ki más dönthetne helyetted? Senki sem tud helyetted eldönteni semmit. Igen, mások esetleg segíthetnek, utat mutathatnak, de a döntés a tied kell, hogy legyen – mert a lelked a döntéseden keresztül születik meg.

Minél döntésképesebb leszel, annál egységesebbé válsz. Minél inkább magadra veszed az elkötelezettség felelősségét... természetesen ez nagyon veszélyes, de az élet maga is veszélyes. Tudom, hogy sok esély van arra is, hogy eltévedj, de ezt a kockázatot vállalnod kell. Lehet, hogy hibázni fogsz, de csak a hibákból tanulsz. Az élet próbatétel, és nem a tévedés vagy a nem-tévedés a lényege.

Ezt hallottam:

A tizennyolcadik században Franciaországnak kiváltságos, elpuhult arisztokráciája volt. Egyszer egy szegény tanítót szerzödtettek a főúri birtokosok egyik ifjú nemesi sarja mellé, hogy geometriát tanítson neki.

A tanító kinkeservesen végigvezette az ifjú nemest Eukleidész egyik nagyon alapvető tételén, de az ifjú minden szünetben csak barátságosan mosolygott, és azt mondta:

– Jóember, nem tudom követni Önt.

A tanító sóhajtott egy nagyot, és megpróbálta egyszerűbbé tenni a dolgot, lassabban haladt, egyszerűbb szavakat használt, de az ifjú ismét azt mondta:

– Jóember, nem tudom követni Önt.

Elkeseredésében a tanító végül így kiáltott fel:

– Ó, monseigneur, szavamat adom, hogy amit mondok, az úgy van.

Mire a nemes felállt, udvariasan meghajolt, és így válaszolt:

– De hát miért nem ezzel kezdte? Szóval akkor rátérhetünk a következő tételre? Ha ez az adott szaván múlik, akkor álmomban sem kérdojelezném meg!

De az élet nem valakinek az adott szaváról szól. Az nem egy tétel, nem egy elmélet. Nem fogadhatod el csak azért, mert valamilyen tekintély azt mondja és a szavát adja rá. A tekintély csak egy trükk. Mögötte a félelmed bújik meg.

Döntened kell. A döntéseid végzetesek is lehetnek, de nincs más út. Lehet, hogy eltévedsz, de nincs abban semmi rossz. Valamit tanulni fogsz általa, csak gazdagabbá válsz általa. Aztán visszatérhetsz, és boldog leszel, hogy eltévedtél, mert sok minden csak így tanulható meg.

Millió dolog van, amit csak úgy tudsz megtanulni, ha elég bátor vagy ahhoz, hogy hibázz.

Csak egy dolgot ne feleddj: ne kövesd el kétszer ugyanazt a hibát.

Ha a vallásodat mások határozzák meg, akkor nincs szükség keresésre. Apád azt mondja, Isten létezik. Anyád hisz a mennyben és a pokolban, ezért te is hiszel. Egy tekintéllyel bíró

személy, a politikus, a pap mond valamit, és te elhiszed. De tévúton jársz, mert a hittel a bizalmat kerülöd el. A hit a bizalom ellensége. Bízz az életben! Ne hallgass hiedelmekre – kerülöd el a hiedelmeket! Kerülöd el a hiteket – a hinduizmust, az iszlámot, a kereszténységet... Inkább keress te magad. Lehet, hogy ugyanarra az igazságra jutsz majd... Ugyanarra fogsz jutni, mert az igazság egy. És ha egyszer megtalálod, akkor elmondhatod: igen, a Bibliának igaza van. De nem elobb! Ha egyszer te magad megtalálod, akkor mondhatod: igen, a Védákban igazat beszélnek. De elobb nem. Ha nem tapasztalod meg, ha nem válsz te magad szemtanújává, akkor az egész Biblia, a Védák összes írása hasznavehetetlen lesz számodra. Csak terhet fognak jelenteni számodra, nem fognak szabadabbá tenni.

E világ mezején

Szüntelen hajtogatom a magas fuszálakat félre, hogy megleljem a bikát.

Névtelen folyókat követve,

Távoli hegyek egymásba veszo ösvényein tévelyegve,

Az energiám fogytán, az életerom kiapadt, és nem lelem a bikát.

Csak a sáskák ciripelnek az éjszakában az erdon át.

A keresés nehéz, mert az igazság ismeretlen. A keresés nehéz, mert az igazság nemcsak hogy ismeretlen, de megismerhetetlen. A keresés nehéz, mert a keresonek az egész életét kockára kell tennie.

Ezért mondja Kakuan: Névtelen folyókat követve... Ha az írásokat követed, akkor névvel ellátott folyókat követsz. Ha egy bizonyos vallást, szektát, egyházat követsz, akkor térkép van a kezvedben – márpedig az igazságról nem lehet térképet készíteni. Nem lehet, mert az igazság egyéni, nem közösségi. A térképek válhatnak közössé; szükség is van rájuk, hogy mások is követhessék, ám a térképek autósztrádákat ábrázolnak, és nem keskeny gyalogösvényeket. A vallás azonban gyalogösvény, nem autósztráda. Nem érhetsz el Istenhez keresztényként, hinduként vagy mohamedánként. Csak te magad érhetsz oda, csak az eredeti, valódi te, ezért nem haladhatsz senki más ösvényén.

Névtelen folyókat követve,

Távoli hegyek egymásba veszo ösvényein tévelyegve,

Az energiám fogytán, az életerom kiapadt, és nem lelem a bikát.

És eljön a keresésben az a pillanat, amikor teljesen kimerültnék, fáradtnak érzed magad. Azt gondolod, hogy jobb lett volna el sem indulni. Annyira csalódott vagy, hogy irigykedni kezdesz azokra, akik sohasem törödtek ilyen dolgokkal. Ez természetes, azonban épp ekkor kezdödik el a valódi keresés.

Ez a kimerültség és fáradtság az elméé. Az elme fáradtnak érzi magát, mert az elme akkor boldog, ha térképeket követhet. Az ismert területeken az elme maradhat az úr; ám az ismeretlennel, a szokatlannal az elme teljesen tehetetlen. Az ismeretlenben az elme sosem tudja elore, hogy mi lesz a következő lépés, ezért egy ido után elfárad és kimerül. Azt mondja:

„Mit csinálsz? Miért vesztegeted erre az életed? Gyere vissza! Térj vissza a 'való' világba, légy olyan, mint a többi ember! Kövesd inkább a tömeget, ne próbálj individuum lenni.”

Ezért nem látsz sohasem harmincöt évesnél idosebb hippit. Ekkorra belefáradnak. Ekkorra már házasságra, letelepedésre, saját házra gondolnak. Ekkorra régimódivá válnak. Ekkorra megfélekedeznek az egész forradalomról, a lázadásról, errol az egész ostobaságról, ami valaha oly sokat jelentett számukra. Ekkorra a status quo részévé válnak; fáradtak, kimerültek lesznek, és valójában megbánják az egészet, és még valamiféle buntudatot is éreznek.

Ez a pillanat mindenki keresésében eljön. De ha tovább mész annak ellenére, hogy fáradt, kimerült, csalódott vagy, ha még mindig képes vagy továbbmenni, akkor elhagyod az elmét,

és megjelenik a meditáció első pillanata.

A második vers:

A folyó mentén a fák alatt
Lábnyomokra találok!

Ha tovább mész és nem hallgatsz az elmére, a fáradság és kimerültség játékára, a különböző kifogásaira... Az elme vissza akar hívni a nyájhoz, a tömeghez. Az elme azt akarja, hogy egy szektához, egy egyházhoz tartozz, hogy ne kelljen minden lépésről neked döntened. Ott mindent eldöntöttek már, ott minden előre-gyártott. Csak hinned kell benne.

A folyó mentén a fák alatt
Lábnyomokra találok!
Még az illatos fű alatt is látom nyomait.
A távoli hegyek mélyén is megtalálom őket.
Többé senki el nem rejtheti,
mint ahogy orromat sem, mikor az égre tekintek.

Az elme eltűnt! És az elme csak akkor tűnik el, ha te mész tovább és tovább, és amikor azt mondja, hogy állj meg, te nem hallgatsz rá, mész tovább, és azt mondd: akkor is tovább keresek, tovább kutatok. Ha tényleg belefáradtál, akkor az elme lehullik rólad. Még egy kicsit ragaszkodni fog hozzád, de ha nem hallgatsz rá, ha állhatatos és zavartalan maradsz, ha a szemeidet a célra, a bikára összpontosítod, akkor megtalálsz a lábnyomokat. Mindig is ott voltak, de túl sok gondolat nyüzsgött benned, az elme túl vastag felhotakaróba burkolt téged. Ezért nem voltál képes észrevenni a lábnyomok finom körvonalait.

A folyó mentén a fák alatt
Lábnyomokra találok!
Még az illatos fű alatt is látom nyomait.

Már említettem, hogy a magas fűszálak a vágyakat jelképezik. És most még a fű alatt is, még a vágyaid mögött is megtalálsz a bika lábnyomait. Még a vágyak mögött is megtalálsz Istent megbújva. Még az úgynevezett világi dolgokban is olyasvalamit kerestél, ami valahonnan odaátról származik.

Ha valaki egyre jobban és jobban hajszolja a pénzt, akkor mi után is kutat valójában? Pénz után? Ha igen, akkor egyszer el kell jönnie annak a pillanatnak, amikor megelégszik a pénzével – de ez a pillanat sosem jön el! Úgy tűnik tehát, hogy valójában valami mást keres. Tévesen a pénz után lohol, de valójában valami mást próbál elérni. Gazdag akar lenni. Hadd mondjam így: aki a pénzt hajszolja, az gazdag akar lenni, de fogalma sincs arról, hogy a gazdagság az valami egészen mást jelent. Gazdagnak lenni azt jelenti, hogy mindent megtapasztalsz, amit az élet nyújtani képes. A gazdagság azt jelenti, hogy egy szívárvány vagy; nem fekete-fehér, hanem az összes szín együtt. Gazdagnak lenni érettséget, éberséget, életteliséget jelent.

Az az ember, aki a pénz után rohan, valójában valami mást keres. Ezért amikor megszerzi a pénzt, valójában semmit sem szerez meg. Az az ember, aki a hatalmat hajszolja, mit is keres valójában? Isten akar lenni. A hatalom utáni vágya mögött az Isten utáni vágy rejlik. Ezért amikor megszerzi a hatalmat, hirtelen gyengének, tehetetlennek érzi magát belül; kívül gazdagság, belül szegénység. Belül egy koldus rejtőzik.

Még az illatos fű alatt is látom nyomait.

A távoli hegyek mélyén is megtalálom oket.
Többet el nem lehet rejteni,
mint ahogy orromat sem, mikor az égre tekintek.

És akkor meglepods: Hogyan lehetséges, hogy eddig nem vettem észre ezeket a lábnyomokat? Hiszen ott vannak az orrom előtt. Mindig is elottem voltak, ahogyan az orrom is. De ha szemeidet felhok borítják, ha szemeidet csukva tartod, akkor nem láthatod.

Hallottam egy anekdotát:

Késo éjszaka volt, és a számos terelőút miatt egy férfi eltévedt az országúton. Megállt a kocsijával az egyik farmnál, hogy megkérdezze az utat.

– Jó irányban állok Atlanta felé? – tudakolta az ajtót nyitó notol.

– Jó irányban? – kérdezett vissza a no.

A férfi elbizonytalanodva próbálkozott tovább:

– Úgy értem a kocsim lámpái jó felé néznek?

– Persze uram – mondta a no. – A hátsók legalábbis mindenképp...

Ez a helyzet veled is. Minél gyorsabban rohansz, annál jobban összezavarodsz. Minél sebesebben rohansz, annál nagyobb zürzavar támad benned. Lassacskán minden irányérzékedet elveszíted. Az egyik helyrol már fordulsz is a másik felé. A sebesség válik céllá; mintha úgy éreznéd, ha gyorsan rohansz, elérsz valahová... Innen a sebesség vonzalma. De ez a rohanás csak egy neurózis.

Az egész tudomány azzal foglalkozik, hogy mindent egyre gyorsabbá tegyen. De azt senki sem kérdezi meg, hogy merre tartunk. És ahogy én látom, nekünk is a hátsó lámpáink néznek a jó irányba. Valahol mögöttünk van az otthonunk. Valahol a lényed forrásánál van az otthonod. Egy dologban azonban szerencsés vagy: bármit is teszel, nem juthatsz igazán messzire otthonodtól, mert minden, amit teszel, csak álmodban teszed.

Egy no aggódva mondja az orvosnak:

– Azt hiszem, a férjemnek teljesen elment az esze.

– Ne aggódjon asszonyom – feleli az orvos. – Én elég jól ismerem. Biztos nem jut messzire...

Én ismerlek titeket. Nem juthattok messzire – mert valójában csak álmodjátok a sebességet, a haladást, a célt. Ti mélyen alszotok; minden csak az elmétekben történik, nem pedig a valóságban.

Ezért mondja azt a zen, hogy ha készen állsz, akkor ebben a pillanatban megvilágosodhatsz – mert nem tudsz messzire menni. Ha az utazásod valódi utazás lenne, akkor az azonnali megvilágosodás lehetetlen lenne. Akkor elobb vissza kellene térned. Akkor ugyanazt a távot elobb még visszafelé is meg kellene tenned.

És életek milliói óta utazol már. Ha ugyanazt a távot visszafelé is meg kellene tenned, akkor a megvilágosodás szinte teljesen lehetetlen lenne. Ha a megvilágosodás egy fokozatos folyamat lenne, akkor szinte lehetetlenné válna. A zen azt mondja, hogy azonnalnak kell lennie. Ez olyan, mint amikor valaki mélyen alszik és azt álmodja, hogy a Holdra utazott. De ha reggel kinyitja a szemét, hol fogja magát találni? A Holdon? Itt és most fogja találni magát. Az álommal együtt a Hold is eltunik.

A világ egy álom. Nem azt mondom, hogy nem létezik; nem azt mondom, hogy nincs – a világ egy álom, mert a világot, melyet létezni vélsz, csak álmodod. Csupán csak álmodod, mert alszol, mert öntudatlanul, álomba merülve cselekszel. Még szerencse, hogy nem juthatsz túl messzire!

Akár ebben a pillanatban felébredhetsz.

Most pedig az első szútrához tartozó kommentár:

A bika sohasem veszett el. Miért kellene hát keresni?

Csak mert igaz természetemtől különváltam, azért nem sikerül megtalálnom.

Érzékeim zurzavarában még az ő nyomait is elveszítem.

Otthonomtól távol sok keresztutat látok, de hogy melyik az igazi, nem tudom.

Mohóság és félelem, jó és rossz zavarnak össze.

A bika sohasem veszett el, mert a bika te vagy. A bika az energiád, az életed. A dinamizmusod alapja a bika. A bika sohasem veszett el. Miért kellene keresni? Ha ezt meg tudod érteni, akkor nincs szükség a keresésre. Akkor maga a megértés elegendő. De ha erre nem ébredsz rá, akkor a keresésre szükség van.

A keresés segíteni fog, hogy elérd a célt, mert a cél sohasem veszett el. A keresés csak abban fog segíteni, hogy eldobjd a mohóságot, a félelmet, a kapzsiságot, a féltékenységet, a gyűlöletet, a haragot. A keresés csak abban fog segíteni, hogy megszabadulj az akadályoktól, és ha egyszer az akadályok eltűntek, akkor ráébredsz: „mindig is itt voltam, soha el sem mozdultam innen.

Ezért az egész keresés bizonyos értelemben negatív. Olyan, mint amikor a szobrász egy márványtömbből szobrot farag. Mit csinál? Csupán a felesleget faragja le, és szépen lassan elotunik a mű.

Egyszer valaki megszólította Michelangelót... épp Jézusról készített szobrot, és valaki így szólt hozzá:

– Nagyszerűt alkottál.

Ő erre azt felelte:

– Én nem csináltam semmit. Jézus elrejtőzött ebben a márványtömbben, és én csak segítettem neki kiszabadulni. Már ott volt, csak egy kicsit több márvány volt rajta a kelleténél. Elfedte a lényegtelen – nekem csak azt kellett lefaragnom. Én csak felfedeztem őt, nem megalkottam. Azt a tömböt az építők selejtezték ki egy templom építése során, és Michelangelo amikor arra sétált, megkérdezte az építőket:

– Miért dobtátok ki ezt a márványtömböt?

– Mert használhatatlan – felelték.

Így ő elvitte magával, és az egyik legszebb Jézus-ábrázolás született belőle.

Michelangelo mindig így mesélte: „Amikor elsétáltam a tömb mellett, Jézus megszólított engem. A tömbbe zárt hang azt mondta: »Michelangelo, jöjj és szabadíts ki!« Én tehát csak negatív munkát végeztem.”

A bika már ott van. A kereso az, akit keresel. Csak körülvesz néhány szükségtelen dolog. A keresés negatív értelmű – csak le kell dobnod magadról a szükségtelen fölösleget, és magadra lelsz, teljes dicsőfényben.

A bika sohasem veszett el. Miért kellene hát keresni?

Csak mert igaz természetemtől különváltam, azért nem sikerül megtalálnom.

Érzékeim zurzavarában még az ő nyomait is elveszítem.

Otthonomtól távol sok keresztutat látok, de hogy melyik az igazi, nem tudom.

Mohóság és félelem, jó és rossz zavarnak össze.

Aztán a második szútra kommentárja:

Megértve a tanítást látom a bika nyomait.

És értem, hogy amint sok különböző szerszám egy fémből készül,
úgy születnek a létformák miriádjai az önvaló anyagából.
De ha nem teszek különbséget, akkor hogyan látom meg mi igaz, mi hamis?
Bár a kaput még nem léptem át, de megeltem az ösvényt.

Megértve a tanítást látom a bika nyomait.

Megértve a tanítást... Buddhák, buddhák milliói voltak ezen a földön. Mind ugyanazt tanították. Nem is tehettek másképp. Az igazság egy, csak a kifejezőmód sokféle. Az igazság egy – mindannyian arról beszéltek. Ha megpróbálsz megérteni, akkor képes leszel megelteni a bika nyomait. De ahelyett, hogy megértenéd, te követni próbálsz, és itt véted el a dolgot.

A követés nem megértés. A megértés nagyon, nagyon mély dolog. Ha megérted, akkor nem buddhista leszel belőled... ha megérted, akkor Buddha leszel belőled! Ha megérted, akkor nem kereszténnyé válsz, hanem Krisztussá. A megértés Krisztussá tesz – hatalmas a különbség. A követés ismét döntéshóbia. A követés azt jelenti: mostantól vakon követlek. Most már nem kell döntenem. Most bárhová méssz, én is arra megyek.

A megértés viszont azt jelenti: bármit mondasz, én meghallgatok, meditálok rajta, és ha felébred az én megértésem is és egybevá a tiédde, akkor követni fogom az én saját megértésemet.

A tanítók csupán segítők az úton, csak jelzik az utat. Ne ragaszkodj hozzájuk. A követés ragaszkodás – a ragaszkodás pedig félelemből ered, nem megértésből.

Amint követővé válsz, eltéveszted az utat. Amint követővé válsz, egy dolog bizonyos: felhagyta a kereséssel. Lehetsz teista és mondhatod azt, hogy Isten létezik, hogy hiszel Istenben. Lehetsz ateista és mondhatod, hogy nem hiszel Istenben. Mondhatod, hogy ateista vagy kommunista vagy... De mindkét esetben csatlakozta egy egyházhöz. Csatlakozta egy tanhoz, egy dogmához. Csatlakozta a csocselékhez, a tömeghez.

A keresés egyéni, és tele van veszéllyel. Egyedül kell haladnod, és épp ez a szépsége. A mély egyedüllétben, ahol egyetlen gondolat sincs jelen, Isten belép hozzád, vagy inkább feltárulkozik elotted. Mély egyedüllétben az intelligenciád ragyogó lánggá válik. Mély egyedüllétben csend és üdvösség vesz körül. Mély egyedüllétben, a szemed felnyílásával a lényed nyílik meg. A keresés tehát mindig egyéni.

Akkor mit csinálok én itt? Megpróbállok benneteket egyénekké tenni. Mert ti a tömeg részeivé szeretnétek válni – ezt szeretnétek, mert nagyon könnyu és kényelmes dolog másokat vakon követni. De én nem azért vagyok itt, hogy vakokká tegyelek titeket. Nem azért vagyok itt, hogy hagyjam, hogy hozzáam ragaszkodjatok, mert akkor azzal nem lenné a segítségetekre. Megengedem, hogy közel legyetek hozzáam, de nem engedem, hogy ragaszkodjatok. Megadom nektek a lehetőséget, hogy megértsetek engem, de nem fogom megengedni, hogy higgyetek bennem. A különbség leheletfinom, mégis óriási. Maradjatok éberek, mert különben az elmétek hajlamos lesz minden felelőséget rám hárítani.

Ez az, amit teszel, amikor azt mondd: „Feladtam magam.” Ez a feladás azonban nem bizalomból hanem döntéshóbiából, félelemből, az egyedülléttől való félelemből történt. Nem, én nem azért vagyok itt, hogy az utadat kényelmessé, komfortossá tegyem, mert nem lehet kényelmessé és komfortossá tenni. Fáradtságosnak kell lennie, fáradtságosnak, hegynek felfelé. És a legutolsó pillanatban, a végso pillanatban – amit a zen emberei szatorinak neveznek – még én sem leszek ott. Csak a kapuig lehetünk útítársak. Amint átléped a kaput, egyedül vagy.

Ezért az út végére képessé kell, hogy válj az egyedüllétre. Nekem abban kell segítenem, hogy megszabadulj a félelemtől, segítenem kell, hogy döntésképpé válj. Bízz a létben – semmilyen más bizalomra nincs szükség. Bízz a létben, és az spontán és természetes módon elvezet a legvégsohöz, az igazsághoz, Istenhez – vagy nevezd, aminek akarod.

Az élet folyója az óceán felé halad. Ha bízol, akkor együtt áramolsz a folyóval. Már benne vagy a folyóban, de mindenféle élettelen gyökerekbe kapaszkodsz a partnál, vagy a sodrás ellenében kapálódzol. Az írásokhoz, a dogmákhoz, a tanokhoz való ragaszkodásod az, ami nem engedi, hogy a folyó vigyen magával. Dobd el az összes tant, az összes dogmát, az összes írást. Az élet az egyetlen szentírás, az egyetlen biblia. Bízz benne, és engedd, hogy elvezessen az óceánhoz – a legvégsőhöz.